

Проте перегорнемо цю моральну ситуацію на саму особистість С. К'єркегора. Чи зміг він примирити себе з Богом, чи досягнув спасіння власної душі й набув щастя? Авраам, пройшовши випробування волею Бога, повернув собі сина, а так від одиночного існування знову повернувся до об'єктивної дійсності родинного, соціального існування, заповнене законом моральності.

А С. К'єркегор? Він таки спромігся зрєктися світу та людей (улюбленої жінки), але, за власними зізнанням, Бога так і не знайшов (не став істинним християнином). Трагедія екзистенційного мислення обернулася трагедією його життя й позначилася на обставинах смерті – випробування абсурдом і безумством ревної віри підірвало здоров'я мислителя, повністю знесила його інтелектуально й фізично. С. К'єркегора не стало у 42 роки.

*Науковий керівник: Шоріна Т.Г.,
канд. філос. наук, доцент*

УДК 140.8(73):321.7(477) (043.2)

Галушко Є.В.

Національний авіаційний університет, Київ

ПРОБЛЕМА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ Ф. ФУКУЯМИ

Насамперед необхідно зауважити, чому ж Світова спільнота так палко сприймає і прислухається до суджень Ф. Фукуяма. Чому ж, саме ця людина вважається одним з найкращих сучасних філософів і політологів. Американський філософ Френсіс Фукуяма займає посаду старшого наукового працівника Центру з питань демократії, розвитку і верховенства права Стенфордського університету. Філософ досить уважно стежить за подіями в Україні ще з часів Помаранчевої революції. У вересні 2013 року у Києві під час однієї зі своїх лекцій з глибоким розчаруванням говорив про невдачі і провал демократичних перетворень в Україні, наслідком яких стало президентство В. Януковича. У подальшому назвав 2014 рік переломним та зазначив: «В першу чергу, я був вражений тим, що громадянське суспільство в Україні не здалось після провалу Помаранчевої революції. Ви зберегли і посилили свою здатність до самоорганізації і наданню тиску на владу». Одна з ключових тем лекцій та інтерв'ю американського філософа у 2017 році – майбутнє української демократії.

Ф. Фукуяма в монографії «The End of History and the Last Man» запропонував концепцію історії розвитку лібералізму. Автор протиставляє дві провідні ідеології часів Холодної війни: комунізм і лібералізм. Філософ зазначає і постійно надає приклади особливості і безальтернативності ідей ліберальної демократії, адже жодна з інших ідеологій не може в повній мірі

забезпечити людину всіма необхідними правами і свободами, не може спонукати людину до розвитку, не здатна забезпечити здорову конкуренцію, дух суперництва, що повинен давати поштовх до розвитку і бажання самореалізації. Ф. Фукуяма зауважує, що лібералізм не ідеальний, але на переконання вченого недосконалість виступає складовою еволюції. У роботі «Америка на роздоріжжі» підкреслює, що «кінець історії» не означає неминучий транснаціональний рух до ліберальної демократії. «Кінець історії», на думку філософа, – це лише «розмова про модернізацію» (де ліберальна демократія виступає одним із низки «побічних продуктів» процесу модернізації політичних систем). Френсіс Фукуяма *актуалізував філософський аналіз геополітичної системи з урахуванням прогностики. Зокрема, надав характеристики ситуації в Україні, відмітивши свободу слова, багатопартійність, існування опозиції, відсутність «націоналістичної істерії», негативний попередній досвід олігархічної системи.* Вчений окреслив коло проблем, які гальмують євроінтеграційні процеси українського суспільства. Зокрема він наголосив на необхідності подолання корупції на усіх рівнях влади. Ф. Фукуяма зазначив, що боротьба з корупцією потребує різних підходів, але у першу чергу треба її ліквідувати на рівні держструктури. Зазначене має політичний відтінок та передбачає у першу чергу формування незалежної судової системи, використання цифрових технологій для прозорої діяльності всіх гілок влади, наприклад, е-декларування доходів можновладців.

У відповідь на питання про вибір народу України шляху до ЄС Ф. Фукуяма назвав деякі чинники для демократичного реформування – актуалізація та мобілізація громадянського суспільства, залучення міжнародного співтовариства, наприклад на рівні міжнародних інституцій США, політичні перетворення всередині країни тощо. Євроінтеграція для України це досить довгий та повільний процес, метою якого є тотальне здійснення реформ та побудова сучасної демократичної держави. Філософ також застеріг українців від антидемократичного регресу, який обов'язково супроводжується зростанням підтримки різноманітних антиліберальних та антидемократичних сил – націоналістичних, популістських, релігійно-фундаменталістських.

Ф. Фукуяма вважає, що Світ в епоху глобалізації став менш стабільним у наслідок радикалізації, терористичних загроз, популізму, але отримав певні здобутки: зростання світового доходу, збільшення чисельності середнього класу, знизився рівень насильства. Але цих викликів не досить, щоб по-справжньому похитнути демократію. Україна, на думку вченого досі знаходиться перед політичним вибором місця у глобалізованому світі. Ф. Фукуяма не раз акцентував увагу на тому, що український народ здатен дивувати і здатен чинити величезний супротив негативу заради поліпшення ситуації власно індивідуальної та у країні в цілому, впроваджуючи найкращі взірці світового досвіду.

*Науковий керівник: Кошетар У.П.,
канд. філос. наук, доцент*